

Ломейко Вероніка Іванівна

«Спочатку було Слово»: як книговидання впливає на політичний порядок денний

УДК 323.2 (659.03:655.4) (477)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-2.7>

Ломейко Вероніка Іванівна
аспірантка кафедри політичної теорії
факультету психології, політології
та соціології
Національного університету
«Одеська юридична академія»
вул. Фонтанська дорога, 23,
Одеса, Україна

У статті досліджується вплив книговидання на політичний порядок денний. Концептуальні рамки дослідження визначаються теорією порядку денного (або теорією настановчості масмедіа), яка включає дослідження щодо кореляції повідомлень у медіа та громадської думки, вплив медіакратії та політичних партій, лобістських структур та громадських організацій, державних інститутів та олігархів на політичний порядок денний. Масмедіа не віддзеркалюють природну ієрархію (рейтинг) суспільно значущих проблем, а конструюють власний порядок денний, який впливає на порядок денний публічного адміністрування, електоральний процес, зовнішню політику тощо. Наголос зроблено на тому, що в умовах авторитаризму суспільству нав'язується порядок денний влади за допомогою маніпуляцій та руху інформації «зверху – вниз», а за демократії – політичний порядок денний конструюється через рух інформації від суспільства до влади. Відзначено, що у фокусі політологічних досліджень щодо конструювання політичного порядку завжди знаходиться телебачення, радіо, преса, кіноіндустрія та інтернет-комунікації включно із соціальними мережами. Натомість не досить уваги приділяється ролі книговидання. Це зумовлює актуальність дослідження того, як книговидання впливає на політичний порядок денний. Визначено роль книг та книговидання у формуванні політичного порядку денного. У статті використано методи аналізу та синтезу, узагальнення та вторинного соціологічного аналізу.

Книговидання належить до масмедіа, тому що забезпечує процес передачі інформації від автора до аудиторії у вигляді друкованих або електронних книг. Книговидання включає відбір текстів до друку, їх редагування та оформлення, тиражування, маркетинг та збут. Статистичні дані та результати соціологічних досліджень використано для обґрунтування ролі книговидання у формуванні політичного порядку денного. Визначено роль літературного канону у формуванні глобального порядку денного (на прикладі книги Г. Блума «Західний канон»). Відзначено напрями впливу книги В. Горбуліна «Як нам перемогти Росію у війні майбутнього» на сучасний політичний порядок денний в Україні. Книговидання здійснює вплив на політичний порядок денний. Порівняно з іншими масмедіа, які здатні створювати медіаскандали нетривалої дії, книги спричиняють масштабний та тривалий вплив на формування політичного порядку денного в Україні.

Ключові слова: масмедіа, книговидання, політичний порядок денний, книга, ресентимент, глобальний порядок денний, війна майбутнього.

Books were my pass to personal freedom.

Oprah Winfrey [20]

Вступ. Теорія порядку денного досліджує кореляцію між повідомленнями у масмедіа та громадською думкою. Фундатор теорії М. Мак-Комбс зосередив увагу на трансфері тем з новин у медіа до публічного порядку денного [16].

Положення теорії порядку денного (в українському перекладі трапляється й термін «теорія настановчості» [8]) стосуються впливу масмедіа на суспільство. Йдеться про те, що медіа не віддзеркалюють наявний у соціумі порядок денний як ієрархію (рейтинг) найважливіших суспільних проблем, навіть якщо припустити, що такий природний порядок існує. Технологічні можливості щодо створення, поширення та нав'язування інформації дозволяють масмедіа конструювати власний порядок денний. В. Ковалевський наводить широке визначення порядку денного: «...відбуваючись фактично, у віртуальному просторі здійснює реальний вплив на вибір людини... У найширшому плані порядок денний – це набір актуальних для суб'єктів питань, які потребують обговорення» [5, с. 212].

При цьому, очевидно, що «порядок денний» є настільки важливим чинником політичного процесу, що залишити його формування лише на розсуд журналістам політики не можуть. Одна із головних гіпотез теорії порядку денного, що «...громадяни мають справу з реальністю другого ґатунку, структурованою журналістськими звітами про певні події чи стан справ» [8, с. 27], потребує уточнення. У процесі конструювання порядку денного беруть участь не лише представники масмедіа. Нині у рамках теорії порядку денного знаходиться місце майже всім дійовим особам політики та соціальним групам: процес встановлення порядку денного включає діяльність політичних інститутів, громадських організацій, політичних еліт, журналістів, лобістів, впливових економічних груп, власників та редакторів масмедіа («медіакратію»), ін. Окремі напрями досліджень присвячені впливу порядку денного на публічну політику [13], електоральним студіям [14; 12] та європейським студіям [18; 19]. На політичний порядок денний впливає багато факторів

і важливим науковим завданням виступає не лише аналіз впливу масмедіа, а й визначення трендів майбутнього [17]. Одним із таких трендів може стати посилення впливу книг на конструювання політичного порядку денного.

Мета та завдання статті – дослідити роль книговидання у визначенні порядку денного в Україні. Усі пам'ятають канонічний вислів: «Спочатку було Слово» [6]. Книжки сформували Канон людської культури та цивілізації. Поставлена мета зумовила такі дослідницькі завдання: спираючись на статистику та дані соціологічних досліджень, обґрунтувати роль книговидання у формуванні порядку денного; визначити роль книжкового канону у формуванні глобального порядку денного (на прикладі книги Г. Блума «Західний канон»); відзначити напрями впливу книг на сучасний політичний порядок денний в Україні (прикладом вибрано книгу В. Горбуліна «Як нам перемогти Росію у війні майбутнього»).

Методи дослідження. Концептуальні рамки дослідження зумовлюються використанням теорії порядку денного. Така теорія активно розроблялась представниками інтерпретативної парадигми та соціального конструктивізму. У межах цієї теорії, зокрема її «широкої» трактовки, яка поєднує порядок денний, праймінг та фреймінг як ефекти політичної комунікації, визначено потенціал впливу окремого масмедіа – книговидання – на політичний порядок денний. У дослідженні використовувались методи аналізу, синтезу, узагальнення, вторинного соціологічного аналізу тощо.

Результати. Порядок денний є важливою складовою частиною сучасного політичного процесу. В умовах значного зростання ролі масмедіа загалом та політичних комунікацій зокрема можна стверджувати, що політичний процес обертається навколо тем порядку денного. У взаємодії держави, суспільства та масмедіа конструюється політичний порядок денний. Серед іншого політичні режими також можна розрізняти за спрямованістю інформації щодо рейтингу (ієрархії) проблем у порядку денному. Якщо для авторитаризму характерним є рух інформації «зверху – вниз» та визначальна роль держави у конструюванні політичного порядку денного щодо нав'язування вигідних для влади тем, то за демократії влада змушена виконувати накази соціальних груп та спільнот, які завдяки руху інформації «знизу – вгору» визначають політичний порядок денний. В умовах демократії порядок денний конструюється відповідно до соціальних інтересів великих груп, а за авторитаризму переважають політичні технології, які застосовуються для маніпуляцій темами порядку денного та маскування інтересів влади. Значна роль у формуванні політичного порядку денного належить масмедіа. Інститут масмедіа не лише віддзеркалює наявний порядок

денний, а й нав'язує порядок денний на основі приватних інтересів власників, редакторів, журналістів. У фокусі дослідницької уваги щодо конструювання публічного порядку денного перебували такі масмедіа, як преса, телебачення, радіо і соціальні мережі (М. Мак-Комбс, О. Дем'янчук, В. Ковалевський, В. Кулик, Д. Яковлев, Г. Почепцов). Натомість не досить уваги приділялось впливу книговидання на формування порядку денного. До винятків можна віднести дослідження змісту вітчизняних підручників з Історії України на предмет виявлення індоктринації та опосередковано впливу на політичний вибір [15].

У творі Г. Блума критиці піддається передусім культура ресентименту. На його думку, саме культура ресентименту визначає сутність політики у загальносвітовому масштабі. Незалежно від змісту, стилю та жанру популярні книги впливають на політичний процес. І цей вплив є недооціненим у сучасному політологічному дискурсі. Вплив інших масмедіа, особливо соціальних мереж та новинних ЗМІ, має нетривалий характер: пост або новина майже одразу після опублікування втрачає актуальність. Так, ці повідомлення спричиняють медіаскандали, тривалість яких – від декількох днів до місяців. Натомість політичний вплив книг значно триваліший та масштабніший, він зумовлений впливом на соціальні відносини, культуру, поведінку. Недарма є вислів про «епохальні» твори. Дані соціологічних досліджень та статистичні показники розвитку ринку книговидавництва свідчать про зростання ролі книг. Книговидання визнано «...одним із найважливіших складників креативної економіки, ... індикатором культурного розвитку країни». «За даними ЮНЕСКО, зібраними впродовж 2012–2017 рр., щорічно у світі виходить друком приблизно 2,2 млн назв книг, а на 2020 р. передбачено зростання до 2,4 млн, тож аналіз статистики галузі спростовує песимістичні прогнози» [9]. Погодимось із тим, що «книжки – невіддільна частина нашого життя. Вони водночас є об'єктом і культури, і соціальної інформації. У людства немає досконалішого за книгу інструменту, щоб сформувати свідомість особистості, навчити її мислити та бути відповідальним членом суспільства» [9].

Справді, роль масмедіа, зокрема й книговидання, у процесі конструювання порядку денного є вкрай важливою. Погодимось: «Дослідження ролі масмедіа у політичній інтеракції нині важко уявити без аналізу їх можливостей з формування порядку денного. Розгляд цього питання супроводжувався вирішенням багатьох проблем та став основою для розвитку методології дослідження діяльності масмедіа...» [11]. З іншого боку, існують суттєві обмеження для маніпуляцій з боку масмедіа: «...люди не потребують допомоги з боку масмедіа, щоб побачити в інфляції або безробітті

серйозну соціальну проблему, бо вони знають про це зі свого безпосереднього досвіду» [11]. Порядком денний активно конструюється під час електоральних кампаній: «Хоча кінцева мета будь-якої політичної кампанії – це перемога в день виборів, свою найближчу ціль кожна з них вбачає у стрімкому захопленні медійної програми... На політичну рекламу в масмедіа, переважно телевізійну, в багатьох країнах витрачають величезні суми грошей, оскільки реклама – саме те повідомлення, настанови якого політичні сили воліють бачити серед головних положень громадської думки, але не менші зусилля спрямовані на формування медійної програми, оскільки вона викликає менше підозр у необ'єктивності й зумовлює більшу довіру громадськості» [8, с. 159].

У процесі формування політичного порядку денного соціальна проблема не може «напрямую» потрапити до рейтингу суспільно важливих тем. Роль медіа полягає у тому, що вони здатні привернути увагу суспільства до будь-якої соціальної проблеми, презентувати її у вигляді рейтингової новини (історії) відповідно до формату. Аудіовізуальні масмедіа застосовують яскраві образи та мозаїчність подачі інформації, а для преси та книговидавництва важливий інший формат.

У праці Гарольда Блума «Західний канон» [1] йдеться не лише про західний літературний канон, формування якого відбувається у теократичній, аристократичній, демократичній та хаотичній епохах, а у центрі розміщується творчість В. Шекспіра. Він зосереджується на масштабних соціальних та політичних змінах, які спричиняють не лише літературні твори, а й літературознавчі дослідження. Літературний канон – це фундамент соціальних правил та норм, саме тому Г. Блум виступає проти спроб його перегляду, вбачаючи у цьому запеклу політичну боротьбу. «Ті, хто боязливо покинули корабель естетики, виспівують літанії про те, що література є не більш як містифікацією, підтримуваною інституціями буржуазного суспільства» [1, с. 23]. Йдеться про феномен ресентименту: «Одне із ключових положень теорії Г. Блума полягає у тому, що необхідно захистити літературознавство від надмірної політизації. Літературний канон, в центрі якого – В. Шекспір, потребує звільнення від впливу «лівих» ідеологічних течій (від марксизму та фемінізму до постмодернізму та деконструктивізму), які намагаються з політичних позицій критикувати канонічні твори» [7, с. 84].

Книги, на думку Г. Блума, опиняються в епіцентрі політичної боротьби. «Ті, хто виступають проти Канону, наполягають, що в його формуванні завжди задіяна ідеологія; більше того, вони йдуть ще далі й говорять про ідеологію самого формування канону, маючи на увазі, що власне акт формування (чи збереження) канону вже є ідеологічним жес-

том» [1, с. 28]. Він зазначає: «Легіони дослідників, котрі дезертирували з армії естетики, завжди були прихильниками її маргінальних функцій: платонівського моралізму та аристотелівського соціального аналізу. Тому поезію або прирікають на вигнання, адже вона може загрожувати суспільному добробуту, або милостиво дозволяють їй страждати у затінку нового мультикультуралізму, та й то лише за умови, що вона гарантує суспільству повноцінний соціальний катарсис... Під прапорами академічних марксизму, фемінізму та нового історизму насправді крокують ветхі постулати платонізму й не менш архаїчні рецепти аристотелівської соціальної медицини» [1, с. 23].

Незважаючи на всі можливі рейтинги, визначити книгу, яка здійснила найбільший вплив на політичний порядок денний в Україні (а її поява стала б точкою біфуркації політичного процесу), вкрай важко. У нагоді стають дані соціологічних досліджень (опитування експертів), об'єм продаж, цитування тощо. За одним із рейтингів до лідерів в Україні входять книги Мей Маск, М. Лабковського, Л. Різ «Гітлер і Сталін», Д. Гоулмена «Емоційний інтелект», Ювала Ноя Харарі «Людина розумна» тощо [4]. За іншим рейтингом до ТОП-30 книг українських видавництв належать «Бути Окей» (Дарка Озерна), «Казка про Добромола» (автор – відомий політичний діяч О. Турчинов), «Це не пропаганда» (П. Померанцев), ті ж «Людина розумна» та «Емоційний інтелект» [10]. Згідно з даними соціологічного дослідження «Читання в контексті медіаспоживання та життєконструювання» [2], яке було проведене на замовлення «Інституту книги» та оприлюднене у листопаді 2020 року, «Книжки для українців – це насамперед джерело відпочинку, задоволення, відновлення (52% населення зазначили цей мотив), в другу чергу джерело знань та корисного досвіду (26% зазначили, що читають для самоосвіти, 16% – для духовного розвитку, 11% – для роботи або навчання, хоч це і не обов'язково), і ще 19% читають обов'язкову літературу для роботи або навчання». До популярних жанрів на книжковому ринку України належать: класика (20%), детективи (18%), любовні романи (16%), книги з психології та саморозвитку, а також фантастика, фентезі та сучасні романи (по 15%), наукові та науково-популярні видання (14%), фахова та бізнес-література (12%) [2].

Безумовно, впливають на політичний порядок денний книги всіх жанрів, а однією із вимог до політично найвпливовіших книг буде не лише аналіз наявного стану речей, а й спроба дати візію майбутніх політичних трендів. Саме цим відрізняється книга «Як перемогти Росію у війні майбутнього» [3]. Її автор – один із беззаперечних авторитетів у сфері внутрішньої та зовнішньої політики, безпеки та оборони, колишній директор НІСД,

перший віце-президент НАН України В. Горбулін. Вона визначальним чином впливає на сучасний політичний процес в Україні, тому що присвячена завданню відродження оборонного потенціалу, створенню асиметричного арсеналу стримування російської агресії. Це стратегічні теми політичного порядку денного, до яких постійно звертається влада та суспільство. В. Горбулін зазначає: «І найголовніше! Уже зараз в Україні існують всі можливості для плідної співпраці держави з приватним сектором в галузі створення/розвитку ударних систем і вдосконалених розробок із впровадженням передових технологічних рішень. У нашій країні є все для гіперстрибка у сфері технологічного переозброєння, що може стати основним козирем української асиметричної протидії зовнішній агресії» [3, с. 200].

В. Горбулін відзначає необхідність побудови системи асиметричної сили в Україні та прокладає дорожню карту реформ у цьому напрямі: від техновірусів та реформ розвідки до підвищення потенціалу збройних сил та нових оборонних технологій. На його думку, асиметричний арсенал України включає: трансформацію розвідки, перетворення СБУ на орган контррозвідки, створення структур інформаційної боротьби, законодавче оформлення територіальної оборони, створення нової ракетної техніки, розвиток сил спеціальних операцій та приватних воєнних компаній [3].

Висновки. Книговидання як важливий складник медіапростору поєднує відбір текстів до друку, їх редагування та оформлення, тиражування, маркетинг та збут книг. Тобто, як і електронні масмедіа та періодичні друковані видання, книговидання забезпечує процес передачі інформації у вигляді книжок від автора до аудиторії. У сучасному світі книговидання залишається потужним медіа, а книги (зокрема, й електронні) здійснюють вплив на визначення політичного порядку денного суспільства та влади. Звичайно, вплив книговидання на сучасну політику неможливо порівняти із роллю Біблії у розвитку європейської цивілізації, але роль книг у формуванні політичного порядку денного не можна недооцінювати: їх вплив тривалий та масштабний.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох / пер. з англ. під загальною редакцією Р. Семківа. Київ : Факт, 2007. 720 с.
2. Волосевич І., Шуренкова А., Батуревич І. Звіт за результатами всеукраїнського соціологічного дослідження «Читання в контексті життєконструювання та медіаспоживання». *Український інститут книги*. 2000. 23 листопада. URL: <https://book-institute.org.ua/uk/activity/doslidzhennya/doslidzhennya-2020>.
3. Горбулін В. Как победить Россию в войне будущего. Киев : Брайт-букс, 2020. 256 с.

4. Є-книгарня. URL: <https://book-ye.com.ua/catalog/nekhudozhnyya-literatura/filter/top-is-true/>.

5. Ковалевський В. Порядок денний: теорія і метод структурування політичної реальності. *Наукові записки ІПіЕНД імені І. Кураса НАН України*. 2013. Випуск 4 (66). С. 211–224.

6. Коваль А. Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові. Київ : Либідь, 2001. 312 с.

7. Ломейко В. Експансія соціальних наук та політизація літературознавчих досліджень: візія Г. Блума. *Паралелі та контрасти: мова, культура, комунікація* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (15 листопада 2019 р.). Одеса : Фенікс, 2019. С. 83–85.

8. Мак-Комбс М. Встановлення пріоритетів: масмедіа та громадська думка. Київ : «К. І. С.», 2007. 256 с.

9. Татарінова Л. Деякі тенденції розвитку книгодрукування у провідних країнах світу. *Книжкова палата*. 2020. 30 січня. URL: <http://upba.org.ua/index.php/uk/zakonodavstvo/knyzhkova-palata/item/121-deiaki-tendentsii>.

10. Топ-30 книг 2020–2021 від українських видавництв. *Наш формат*. URL: <https://nashformat.ua/catalog/top-30-knyzhok-2017-roku>.

11. Яковлев Д.В. Політична взаємодія як комунікативний процес: медіатизація, демократизація, раціоналізація. Одеса : Астропринт, 2009. 288 с.

12. Balmas M., Sheaffer T. Candidate image in election campaigns: Attribute agenda setting, affective priming, and voting intentions. *International journal of public opinion research*. 2010. Vol. 22(2). P. 204–229.

13. Birkland T.A. Agenda setting in public policy. *Handbook of public policy analysis*. 2017. P. 63–79.

14. Kioussis S., Mitrook M., Wu X., Seltzer T. First- and second-level agenda-building and agenda-setting effects: Exploring the linkages among candidate news releases, media coverage, and public opinion during the 2002 Florida gubernatorial election. *Journal of Public Relations Research*. 2006. Vol. 18(3), P. 265–285.

15. Kroytor A., Yakovlev D., Aleksentseva-Timchenko K. 'Apostles' of indoctrination: ideological peculiarities of representation of religious choice of Ukraine in the system of secondary education (based on analysis of expert interviews). *Ideology and Education in Post-Soviet Countries*. 2019. No. 2 (13). P. 128–146.

16. McCombs M. A Look at Agenda-setting: past, present and future. *Journalism Studies*. 2005. Vol. 6 (4). P. 543–557. DOI: 10.1080/14616700500250438.

17. Mrogers E., Wdearing J. Agenda-Setting Research: Where Has It Been, Where Is It Going? *Annals of the International Communication Association*. 1988. Vol. 11(1). P. 555–594. DOI: 10.1080/23808985.1988.11678708.

18. Peters B.G. Agenda-setting in the European Community. *Journal of European Public Policy*. 1994. Vol. 1 (1). P. 9–26.

19. Princen S. Agenda-setting in the European Union: a theoretical exploration and agenda for research. *Journal of European Public Policy*, 2002. No. 14(1). P. 21–38.

20. Oprah Winfrey in 10 inspirational quotes. *Vogue*. 2021. URL: <https://www.vogue.fr/fashion-culture/fashion-books/articles/oprah-winfrey-in-10-inspirational-quotes/58942>.

REFERENCES:

1. Blum, H. (2007). Zakhidnyi kanon: knyhy na tli epokh [Western canon: books on the background of epochs] / per. z anhl. pid zahalnoiu redaktsiieiu R. Semkiva. Kyiv: Fakt. 288 s. [in Ukrainian].
2. Volosevych, I., Shurenkova, A., Baturevych, I. (2000) Zvit za rezultatyamy vseukrainskoho sotsiolohichnoho doslidzhennia "Chytannia v konteksti zhyttiekonstruiuvannia ta mediaspozhyvannia" [Report Based on the results of the all-Ukrainian sociological research "Reading in the context of media consumption and life construction"]. *Ukrainskyi instytut knyhy*. URL: <https://book-institute.org.ua/uk/activity/doslidzhennya/doslidzhennya-2020> [in Ukrainian].
3. Horbulyn, V. (2020). Kak pobedyt Rossyiu v voine budushcheho [How to defeat Russia in the war of the future]. Kyiv: Brait-buks, 256 s. [in Ukrainian].
4. Ie-knyharnia [There is a bookstore]. URL: <https://book-ye.com.ua/catalog/nekhudozhnya-literatura/filter/top-is-true/> [in Ukrainian].
5. Kovalevskyi, V. (2013). Poriadok denniy: teoriia i metod strukturuvannia politychnoi realnosti [Agenda: theory and method of structuring political reality]. *Naukovi zapysky IPIEND imeni I. Kurasa NAN Ukrainy*. Vypusk 4 (66). S. 211–224 [in Ukrainian].
6. Koval, A. (2001). Spochatku bulo Slovo: Krylati vyslovy bibliinoho pokhodzhennia v ukrainskii movi [First there was the Word: Winged expressions of biblical origin in the Ukrainian language]. Kyiv: Lybid. 312 s. [in Ukrainian].
7. Lomeiko, V. (2019). Ekspansiiia sotsialnykh nauk ta polityzatsiia literaturoznavchykh doslidzen: viziia H. Bluma [Expansion of social sciences and politicization of literary studies: the vision of G. Bloom]. *Paraleli ta kontrasty: mova, kultura, komunikatsiia: materialy III Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (15 lystopada 2019 r.)*. Odesa: Feniks, S. 83–85 [in Ukrainian].
8. Mak-Kombs, M. (2007). Vstanovlennia prioritetiv: masmedia ta hromadska dumka [Setting priorities: mass media and public opinion]. Kyiv: "K. I. S.", 2007. 256 s. [in Ukrainian].
9. Tatarinova, L. (2020). Deiaki tendentsii rozvytku knyhdrukuvannia u providnykh krainakh svitu [Some trends in the development of book printing in the leading countries of the world]. *Knyzhkova palata*. 30 sichnia. URL: <http://upba.org.ua/index.php/uk/zakonodavstvo/knyzhkova-palata/item/121-deiaki-tendentsii> [in Ukrainian].
10. Top-30 knyhy 2020–2021 vid ukrainskykh vydavnytstv [Top 30 books 2020–2021 from Ukrainian publishers]. *Nash format*. URL: <https://nashformat.ua/catalog/top-30-knyzhok-2017-roku> [in Ukrainian].
11. Iakovlev, D.V. (2009). Politychna vzaiemodiia yak komunikatyvnyi protses: mediatyzatsiia, demokratyzatsiia, ratsionalizatsiia [Political interaction as a communicative process: mediatization, democratization, rationalization]. Odesa: Astroprint. 288 s. [in Ukrainian].
12. Balmas, M., Sheaffer, T. (2010). Candidate image in election campaigns: Attribute agenda setting, affective priming, and voting intentions. *International journal of public opinion research*. Vol. 22(2). P. 204–229.
13. Birkland, T.A. (2017). Agenda setting in public policy. *Handbook of public policy analysis*. P. 63–79.
14. Kioussis, S., Mitrook, M., Wu, X., Seltzer, T. (2006). First- and second-level agenda-building and agenda-setting effects: Exploring the linkages among candidate news releases, media coverage, and public opinion during the 2002 Florida gubernatorial election. *Journal of Public Relations Research*. Vol. 18(3), P. 265–285.
15. Kroytor, A., Yakovlev, D., Aleksentseva-Timchenko, K. (2019). 'Apostles' of indoctrination: ideological peculiarities of representation of religious choice of Ukraine in the system of secondary education (based on analysis of expert interviews). *Ideology and Education in Post-Soviet Countries*. No. 2 (13). P. 128–146.
16. McCombs, M. (2005). A Look at Agenda-setting: past, present and future. *Journalism Studies*. Vol. 6 (4). P. 543–557. DOI: 10.1080/14616700500250438.
17. Mrogers, E., Wdearing, J. (1988). Agenda-Setting Research: Where Has It Been, Where Is It Going? *Annals of the International Communication Association*. Vol. 11(1). P. 555–594. DOI: 10.1080/23808985.1988.11678708.
18. Peters, B.G. (1994). Agenda-setting in the European Community. *Journal of European Public Policy*. Vol. 1 (1). P. 9–26.
19. Princen, S. (2002). Agenda-setting in the European Union: a theoretical exploration and agenda for research. *Journal of European Public Policy*. No. 14 (1). P. 21–38.
20. Winfrey, O. (2021). Oprah Winfrey in 10 inspirational quotes. *Vogue*. URL: <https://www.vogue.fr/inspiration/fashion-culture/fashion-books/articles/oprah-winfrey-in-10-inspirational-quotes/58942>.

“In the beginning was the Word”: the influence of book publishing on political agenda

Lomeyko Veronika Ivanivna

Postgraduate Student
at the Department of Political Theory
of the Faculty of Psychology,
Political Science and Sociology
National University
“Odessa Law Academy”
Fountanska doroha str., 23,
Odessa, Ukraine

The article examines the impact of book publishing on the political agenda. The conceptual framework of the study is defined by the agenda-setting theory (or the theory of media orientation), which includes the research on the correlation of media and public opinion, the influence of mediocracy and political parties, lobbying structures and NGOs, government institutions and oligarchs on the political agenda. The mass media do not reflect the natural hierarchy (rating) of socially significant problems, but construct their own agenda, which influences the agenda of public administration, the electoral process, foreign policy, and so on. The emphasis is on the fact that under authoritarianism, the agenda of power is imposed on society through manipulation and movement of information “from top to bottom”, and in a democracy the political agenda is constructed through the movement of information from society to power. It is noted that the focus of political science research on the construction of political order is always television, radio, press, film industry and Internet communications, including social networks. Instead, not enough attention is paid to the role of book publishing. This determines the relevance of the study of how book publishing affects the political agenda. The role of books and book publishing in the formation of the political agenda is determined. The article uses the methods of analysis and synthesis, generalization and secondary sociological analysis.

Book publishing belongs to the mass media because it provides the process of transmitting information from the author to the audience in the form of printed and electronic books. Book publishing includes the selection of texts for printing, their editing and design, circulation, marketing and sales. Statistical data and the results of sociological research were used to substantiate the role of book publishing in shaping the political agenda. The role of the literary canon in the formation of the global agenda is determined (using the example of H. Bloom's book “The Western Canon”). The directions of the influence of V. Horbulin's book “How to Defeat Russia in the War of the Future” on the modern political agenda in Ukraine are noted. Book publishing has an impact on the political agenda. Compared to other media outlets that are capable of creating short-lived media scandals, books have a large-scale and lasting impact on the formation of the political agenda in Ukraine.

Key words: mass media, book publishing, political agenda, book, resentment, global agenda, war of the future.